

SG-060-def.

Juist verschenen

**Alle reportages, studies en scripties over
dit heikele onderwerp in één boek**

Banditisme in Limburg tijdens en na de Tweede Wereldoorlog

Een zicht op de gerechtsaal tijdens het geding van de Dameskous te Hasselt. In het getuigenbankje zien we Arthur Vande Borne van St. Truiden, die het relaas geeft van den overval op de hoeve Vande Borne te Bernissem en den moord op zijn broer

**Zes grote bendes
voor de Krijgsraad van Hasselt**

Kamiel Mertens

Studium Generale vzw

2022

SG-060-def

Mertens, Kamiel: **“Banditisme in Limburg tijdens en na de Tweede Wereldoorlog – Zes grote bendes voor de Krijgsraad van Hasselt**; uitgever Studium Generale vzw, Balen, 2022; 578.pag, ft.A4, illustraties zwart-wit en kleur; softcover. (de cover werd gelamineerd tegen vervuiling) - **ISBN: 978.90.76967.60.8**

Sinds 1 maart 2022 te koop aan **45 € (+8 € voor verzending binnen België)** op rekening **BE72 9730 6004 1216** bij Argenta-bank op naam van Studium Generale vzw, Holven 11 te 2490 Balen, met de mededeling: **“Banditisme Limburg”**. Mail vervolgens aan kamiel.mertens@skynet.be uw adresgegevens met kopie van uw overschrijving.

U kunt het boek ook gewoon zelf aankopen op ons adres, na telefonische afspraak via 014-81.33.75. Dan betaalt u **contant 45 €**.

Voor verzending buiten België, vraag ons eerst naar de kostprijs daarvan.

Meer info op www.studiumgeneralevzw.be

Inhoud van het boek

Ten geleide door **Marcel Grauls**

Voor- en dankwoord

Inleiding en “wegwijzer”

H.0. Wie was Jozef Beckers?

Corpus**H.1. Bende van de Dameskous**

H.1.1. Reportages uit HBVL

H.1.2. Jos Beckers over de bende van de Dameskous

H.2. Bende van het Rijtje (Vliermaalroot)

H.2.1. Reportages uit HBVL

H.2.2. Jos Beckers over de bende van het Rijtje

H.2.3. Jos Bouveroux over de bende van het Rijtje

H.3. Bende Max van Tessenderlo

H.3.1. Reportages uit HBVL

H.3.2. Jos Beckers over de bende Max van Tessenderlo

H.3.3. Jos Bouveroux over de bende Max van Tessenderlo

H.3.4. “Tessenderlo in oorlog” door Paul Strauven

H.3.5. François Van Gehuchten over “Vorst, groot en klein”

H.3.6. “Tussen vroeger en nu” door Jos Van Thienen

H.3.7. Dimitri Roden over de Bende Max: “Tessenderlo bezet en bevrijd”

H.3.8. Nele Camps: “Criminaliteit in oorlogstijd – de bende Max”

H.4. Bende van het zuiden (van Sint-Truiden)

H.4.1. Reportages uit HBVL

H.4.2. Jos Beckers over de bende van het zuiden

H.4.3. Jos Bouveroux over de bende van het zuiden (van Sint-Truiden)

H.5. Bende Cardinaels & Vandeninden

H.5.1. Reportages uit HBVL

H.5.2. Jos Beckers over de bende Cardinaels & Vandeninden

H.6. Bende van de handschoen

H.6.1. Reportages uit HBVL

H.6.2. Jos Beckers over de bende van de Handschoen

Algemene slotbeschouwingen door Jos Bouveroux

Andere auteurs over het verzet en het banditisme in Limburg

- 1- Berkenkruis – diversen
 - 2- Roger Rutten: “Wit & Zwart – Verzet en collaboratie in een Vlaams dorp”
 - 3- Hans Linten: “Partizanen in de Zuid-Limburgse fruitstreek”
 - 4- Timmy Van Diepen
- Uitsmijter – spotlied op Hitler

Bibliografie

_ * _ * _ * _ * _ * _

Tijdens en na de Tweede Wereldoorlog waren in Limburg verschillende criminele bendes actief. Sommige leden van die bendes waren tegelijk aangesloten bij “het verzet”, voornamelijk bij de P.A. of (communistische) Partisans Armés. De diefstallen en de (soms bloedige) roofovervallen werden in geuren en kleuren beschreven in **Het Belang van Limburg**. Ook de processen voor de Krijgsraad (of in beroep voor het Krijgshof) werden tot in detail verslagen.

Jos Beckers

Naast de uitvoerige reportages in Het Belang van Limburg hebben we als primaire bron **Jozef Beckers** uit Schaffen (gehuwd met Lieve Arrazola de Onate) die in 1948 aan de Sociale Hogeschool van Heverlee promoveerde tot maatschappelijk assistent en in 1950 tot licentiaat in de criminologie aan de KU Leuven. Voor beide graden maakte hij een scriptie “**Criminologische studie van zes grote Limburgse bendes in oorlogstijd**”.

Hij was een bevoorrecht getuige, want reeds sinds 1946 werkzaam bij de antropologische dienst van de centrale gevangenis van Leuven. Hij had eerst als jongeman en humaniorastudent de oorlog overleefd, maar las vanaf september 1944 ook elke dag in HBVL de schokkende verhalen van reporter Louis Sterken over het wreedaardige optreden van de

Bende van de Dameskous, de Bende van de Handschoen, de Bende van het Rijtje, de Bende Max van Tessenderlo, enz. Zelden of nooit was het één individu, maar haast altijd waren het 3, 4, 5 tot zelfs 10 à 15 man die bij nacht en ontij alleenstaande boerderijen of huizen overvielen en zich desnoods met grof geweld een weg naar binnen baanden. Zij joegen de verschrikte bewoners de daver op het lijf en roofden niet alleen geld, àlle geld, maar namen letterlijk alles wat niet te heet of te zwaar was, mee als buit.

Jos Beckers had als “waarnemend diensthoofd” alle gelegenheid om uitvoerig te praten met de veroordeelde bendeleden die vrijwel allemaal hun straf uitzaten in de Leuvense centrale gevangenis. Hij kon in het kader van zijn opdracht zelfs op huisbezoek bij de familie van de daders om zich een beeld te vormen van diens familiale en sociale achtergrond.

We moeten bij dat alles voor ogen houden dat:

Primo: HBVL niet verscheen tijdens de oorlog en er dus ook geen nieuwsberichten waren over de diefstallen en overvallen waarvan de eerste reeds in 1941 te situeren zijn. De verschillende bendes ontstonden en handelden niet parallel maar elke bende had haar eigen geschiedenis en regionaal “werkgebied”. De laatst geregistreerde feiten dateren van januari 1947. De processen van de zes bendes voor de Krijgsraad van Hasselt, hadden allemaal plaats in datzelfde jaar.

Secundo: Tijdens de bezetting waren de rijkswacht en B.O.B., de parketten en de onderzoeksrechters feitelijk aan handen en voeten gebonden: Veel van de gepleegde feiten werden door de daders voorgesteld als een actie voor “leeftocht” voor het verzet”. De meeste leden van verzetsbewegingen leefden ondergedoken en kregen bijgevolg geen rantsoenzegels en -kaarten. Bij hen hadden zich ook werkweigeraars aangesloten: zij die de verplichte arbeid in Duitsland ontlieden. Ook krijgsgevangen Russische soldaten die voor de Duitsers in

de Limburgse mijnen dwangarbeid moesten verrichten en daar ontsnapt waren. Als justitie te diep ging graven en daders op het spoor kwam, moest ze die uitleveren aan de bezetter. En vermits de Duitsers draconische straffen hanteerden voor zelfs relatief mineure feiten, riskeerden ze mogelijk “goede vaderlanders” uit te leveren aan de bezetter, dikwijls met concentratiekamp of de dood tot gevolg.

Toen na de bevrijding de politionele en gerechtelijke diensten weer op dreef kwamen, en die oude “cold cases” weer onder de loep namen, kwamen er vrij vlug sensationele onthullingen. Tientallen aanhoudingen, honderden feiten die opgelost werden, het leek wel een dijkbreuk. De leden van een groep kwamen meestal uit hetzelfde sociaal milieu, uit dezelfde regio, uit hetzelfde bedrijf of sector. Witteboordencriminaliteit was daar niet bij, hun acties gingen steeds gepaard met grof geweld en veel menselijk leed.

Een derde – jongere – bron is **Jos Bouveroux**, een gewezen reporter van de Vlaamse televisie, met zijn boek “**Terreur in oorlogstijd – het Limburgse drama.**” Hij schetst een meer globaal beeld met de strijd “tussen wit en zwart”, tussen verzet en collaboratie. De moorden die tijdens en zelfs na de oorlog gebeurden, escaleerden vooral in Limburg tot onrustbarende cijfers. Hij geeft ook duidelijk het verband aan tussen sommige verzetsgroepen en het pure banditisme.

Daarnaast vonden we nog enkele universitaire scripties, vooral van het begin van de 21ste eeuw en enkele monografieën van heemkundigen. Vooral over de Bende Max van Tessenloer werd er een en ander geschreven. Die studies komen hier ook aan bod.

Privacy is een begrip dat anno 1947 weinig betekenis had. De krant publiceerde de lijsten van de daders met naam en toenaam, met adres en foto... Beckers, in zijn scriptie, was evenwel voorzigtiger, wellicht ook uit hoofde van zijn functie bij justitie. Hij gebruikte bijgevolg schuilnamen, zowel voor de bendes als voor de individuen. Zijn scripties dateren van amper een paar jaar na de feiten, dus is zijn keuze begrijpelijk en terecht.

Anno 2022 zijn we **75 jaar na de feiten** en vermoedelijk zijn alle betrokkenen overleden, een enkeling uitgezonderd. En vermits het allemaal reeds in de krant heeft gestaan, zijn er vandaag weinig argumenten om die schuilnamen aan te houden.

Oude spelling en slechte druk. De reportages in HBVL uit de jaren 1944-1950 werden geschreven in een archaïsche spelling. Het krantenpapier was bovendien nog van “oorlogskwaliteit”. De zeldzame foto’s zijn doorgaans ronduit slecht, te wijten aan de omstandigheden en de technische beperkingen van de eerste naoorlogse jaren.

Omwille van de leesbaarheid hebben we alle teksten uit HBVL “vertaald” naar de hedendaagse spelling, met respect voor de stijl en de eigenheid van de verschillende reporters. De bloemrijke taal van Louis Sterken staat in schril contrast met de zakelijke weergave die sommige van zijn collega’s hanteren. Enkele termen en uitdrukkingen die wij vandaag niet meer kennen, heb ik toegelicht.

Kamiel Mertens – Balen, 1 maart 2022